

Министерство образования Республики Тыва
Муниципальное бюджетное общеобразовательное учреждение
Средняя общеобразовательная школа с. Кунгуртуг Тере-Хольского
района

РАССМОТРЕНО

Руководитель МО

Догдуй-оол
Дыгый-оол У.А.
Приказ №1 от «28» августа
2023 г.

УТВЕРЖДЕНО

Директор

Мерукош
с. Кунгуртуг
Август-оол Л.М.
Приказ №1 от «28» августа
2023 г.

Календарно-тематические планы внеурочной деятельности по родному
(тувинскому) языку
«Созуглелдин лингвистиктиг сайгарылгазы»

Кунгуртуг 2023

КАЛЕНДАРЬ-ТЕМАТИКТИГ ПЛАННААШКЫН

Календарь-тематиктиг планнаашкынны (КТП) башкы ажил-чорудулгазынын, уг-шии, уругларнын, сонуггалынын, болгаш кадыкшылынын байдалынга дууштур, белу^кг^н дээш оон-даа еске аргалар-биле ескертип ажилдап болур. КТП-ни боттандыарда, электроннуг (чурагайлыг) еереди́лге курлавырларын ажыглаарынын аргаларын кичээнгейге алыр, еереди́лге-методиктиг материалдарны (мультимедийлиг программатор, электроннуг номнар болгаш пособиелер, электроннуг библиотекалар, виртуалдыг лабораториялар, оюннуг программатор, еереди́лгенич чурагайлыг курлавырларынын чыындызы) бар, белеткеп каан курлавырга даяныр, ол ышкаш башкы боду чогаадып тургузуп алгаш ажыглаар.

ТЕМАЛЫГ ПЛАННААШКЫН
10 класс (34 шак)

Блок	Тема (ооц иштинче кирип турар билиглер)	Шак саны ниити б/ш тема аайы- биле	©ереникчилерниц ажил-чорудулгазының хевирлери
Дыл дугайында ниити билиглер	Дыл дугайында ниити билиглер	Ниити шагы - 4	
	Дыл болгаш ниитилел. Дыл болгаш культура	1	Тыва дыл - тыва чоннуц национал дылы, ооц ужур-дузазын, кол хҮлээлгелерин таныштырар.
	ТҮрк дылдарның аразында тыва дылдың туружу	1	«ТҮрк дылдарның белҮҮ» деп билиг-биле таныштырар.
	Эртеги тҮрк руниктиг бижиктиц тураскаалдары	1	Эртеги тҮрк руниктиг бижиктиц тураскаалдарының дугайында медээ-биле таныштырар.
	Тыва дылдың ажыглаттынып турар хевирлери	1	Литературлуг тыва дылдың нормалары-биле таныштырар. Девискээр талазы-биле тыва дылдың сес курлавырының ылгалдары-биле таныштырары.
	<i>Хыналда диктант.</i>		Чогаадыкчы болгаш хыналда ажилдар. Хыналда диктант.
	<i>Угаап боданыышкын хевиринге чогаадыг</i>		Угаап боданыышкын хевиринге чогаадыг «Эжишкилер найыралы эртине дагны тургузар (Россия биле Тываның чижээнге)». Чогаадыг «Тыва дыл - мээң терээн дылым!»
Фонетика. Орфоэпия. Орфография	Фонетика. Орфоэпия. Орфография	Ниити шагы - 6	
	Фонетика, графика, орфоэпия, орфографияга катаптаашкын	1	Сестуч адалгазын болгаш лексиктиг утказын ылгаар.
	Чугаа агымынга Үннерниц ескерлири. Ажык Үннерниц ескерлишкиннери	1	Чугаа агымынга Үннерниц ажыглаттынарын сайгарар. СезҮглелден ек-биле адаар ажык Үннерни тывар.
	Ажык эвес Үннерниц ескерлишкиннери	1	Сингармонизм дҮРҮмнеринге чагыртпайн баар таварылгаларлыг сестерни сезҮглелден тывар. Ажык эвес Үннерниц туруш талазы-биле ескерлишкиннерин тайылбырлаар. Долу болгаш долу эвес ассимиляцияны ылгаар; диссимиляцияны танып

	Шын адалганың нормалары.	1	билир. Тыва дылда метатезаны таныштырар. Сестуц фонетиктиг сайгарылгазы. Литературлуг шын адалга нормалары, тыва дылда ударениениң хевирин таныштырар. беренип эрткен орфограммаларны танып билир, сестерниң шын бижилгезин тайылбырлаар. Чогаадыкчы болгаш хыналда ажылдар. Хыналда диктант. Угаап боданыышкын хевиринге чогаадыг «Тыва дыл ХҮНҮН мээң билип турарым». Телевилел «Тыва дылда ек-биле адаар ажык Үннер».
	Тыва орфографияның принциптери	1	
	Слог. Тыва дылда ударение.	1	
	<i>Хыналда диктант.</i> <i>Угаап боданыышкын хевиринге чогаадыг</i>		
Лексика болгаш фразеология	Лексика болгаш фразеология	Нии́ти шагы - 6	
	Тыва дылдың сес курлавырының дугайында билиг	1	Тыва дылга лексиканың болгаш фразеологияның ужур-дузазын билир. Тыва дылдың сес курлавырының дугайын билир. Сес - лексикологияның ееренир кол кезии (единицазы) деп ЧҮҮЛДҮ билир. Сестуц лексиктиг утказын тодарадыр, лексиктиг утка биле билигниц аразында ылгалын аңгылаар. Сестуц уткаларын ылгаар. Чаңгыс болгаш хей уткалыг сестерни ылгаар. Доора болгаш кежҮрген уткалыг сестерниң тыптыр аргаларын ылгаар. СөзҮглелден синонимниг, антонимниг одуругларны болгаш омонимнерни танып билир. Сестернин утка аайы-биле каттыжарының дугайын билир. Лексиканың тывылган угун билир: нии́ти тҮрк, чицгине тыва болгаш Үлегерлээн сестер. Лексиканың ажыглалының аайы-биле белҮктерин аңгылап билир. Терминнерни чугаага ажыглаар. Табу болгаш эвфемизмнерни ылгаар, оларны чугаага ажыглап билир. Чоннуц ёзу-чаңчылдарын сагыыр: <i>адыг - мажаалай, чымчак базар,</i>
	Сес болгаш ооц уткалары.	1	
	Лексиканың тывылган угу. Тыва дылдың лексиказының ажыглалы	1	
	Тыва ономастика болгаш ооц онзагайы	1	
	Тыва лексикография	1	
	Тыва дылдың фразеологизмнери.	1	
	<i>Хыналда диктант.</i> <i>Словарьлыг диктант</i>		
	<i>Толевилел «Сээң адың болгаш сен»</i>		

	Телевилел «Эргижирээн сестерниц борҮНгҮ ХҮНде ажыглалы»; «Хуу 4Үе аттарының ниити 4Үе аттарынче шилчий бээри» Словарьлыг диктант		хайыракан, чоорганныг, кара ЧҮве, тайга ээзи, чер кулак - эвфемизм. Тыва ономастиканың белҮктерин чугаага ажыглаар: антропоним, топоним, зоонимнер. Лингвистиктиг словарьлар, энциклопедиялар-била ажылдаар. Фразеологизмнерниц утказын билир, идиома болгаш фразеологтуг каттыжыышкыннарны ылгаар, чугааның байдалын барымдаалап, оларны ажыглаар. СезҮглелден фразеологизмнерни таныыр, уткаларын тайылбырлаар, синонимнерин тывар. Фразеологизмнерниц синонимниг одуруглар тургузарынга киржилгезин билир, оларны орус дылче очулдуар. Чогаадыкчы болгаш хыналда ажылдар. Хыналда диктант. Словарьлыг диктант. Угаап боданыышкын хевиринге чогаадыг «Хуу аттар делегейинге». Телевилел «Сээц адың болгаш сен». Бердинген тема ёзугаар харылзаалыг чугаа тургузар. Телевилел «Эргижирээн сестерниц бегунгу хҮнде ажыглалы»; «Хуу чҮве аттарының ниити чҮве аттарынче шилчий бээри».
Морфемика болгаш морфология	Морфемика болгаш морфология	Ниити шагы - 12	
	Сес тургузуу болгаш сес чогаадылгазының дугайында билиг	1	Сес тургузуу, чогаадылгазы болгаш морфология дугайында теорияны билир. Сес чогаадыр лексика-семантиктиг, морфологтуг, синтаксистиг, морфолог-синтаксистиг аргаларны билир.
	Сес чогаадыр аргалар. Лексика-семантиктиг арга	1	Аббревиация, калька аргаларын билир.
	Морфологтуг арга.	1	Конверсия, изоляция аргалары. Сестуц морфемниг сайгарылгазын кылыр.
	Синтаксистиг арга	1	Чугаа кезектерин аңгылаарының барымдааларын билир. Аттыг чугаа кезектериниң ниити демдектерин, синтаксистиг
	Морфолог-синтаксистиг арга	1	хҮлээлгелерин аңгылаар.

	Аббревиация болгаш калька аргазы.	1	Тускай чугаа кезектериниц лексика-семантиктиг белҮктерин ылгаар.
	Конверсия болгаш изоляция аргалары.	1	Тускай чугаа кезектериниц грамматиктиг хевирлерин ылгаар.
	Морфология. Морфологияга ниити катаптаашкын.	1	Аас болгаш бижимел чугаага кылыг сезҮНҮЦ хевирлерин, ат орнун, наречиелерни шын кылдыр ажыглаар, дылдың нормаларын сагыыр.
	Тускай чугаа кезектериниц грамматиктиг уткалары, грамматиктиг хевирлери	1	Дузалал чугаа кезектериниц онзагайын тодарадыр.
	Тускай чугаа кезектериниц синтаксистиг хҮлээлгелери	1	Чугаа кезектериниц морфологтуг сайгарылгазын кылыр.
	Дузалал чугаа кезектери	1	Аас болгаш бижимел чугаага морфология биле орфографияның аразында харылзаазын сагыыр.
	Чугаа кезектериниц морфологтуг сайгарылгазы	1	Чогаадыкчы болгаш хыналда ажылдар.
	<i>Немелде онаалгалыг диктант. Словарьлыг диктант.</i>		Немелде онаалгалыг диктант.
Чугаа. Чугааның стили	<i>Немелде онаалгалыг эдертиг Шинчилел ажылы «Междоментие болгаш Үн еттунер сестер»</i>		Словарьлыг диктант.
	Чугаа. Чугааның стили	Ниити шагы - 6	Чурумал хевиринге чогаадыг «Залог болгаш вид хевирлериниц ужур-дузазы».
	Дыл болгаш чугаа. Чугаа чорудулгазының хевирлери	1	Немелде онаалгалыг эдертиг.
	Харылзажылганың хевирлери	1	Шинчилел ажылы «Междоментие болгаш Үн еттунер сестер».
	Чугааның ацгы-ацгы байдалдары	1	
	Функционалдыг стильдер	1	
			Дыл болгаш чугаа деп билиглерниң уткаларын тодарадыр, кызыгаарлаар.
			Чугаа чорудулгазының хевирлерин, черин (туружун) болгаш байдалын ацгылаар.
			Аас болгаш бижимел чугаа чорудулгазының кол элементилерин ылгаар, оларны ацгылаар.
			Чугаа чорудулгазының хевирлери: когнитивтиг, эмоционалдыг,

	СезҮглелдиц стилистиктиг сайгарылгазы	1	мотивациялыг.
	СезҮглелди чаартырының хевирлери	1	Чугааның аңгы-аңгы байдалдары. Монолог болгаш диалогту ылгаар.
	<i>Чогаадыкчы болгаш хыналда ажылдар. Немелде онаалгалыг диктант.</i>		Стильдерниң ылгавырлыг талаларын аңгылаар, ажыглаттынар черин болгаш сорулгазын тодарадыр.
	<i>Эдертиг</i>		Стильдерни аңгылаар: албан-херек, парлалга, эртем, чугаа, чечен чогаал. Ажылдап кылган телевилелдиц тҮЦнелин бижимел-биле айтыр, чыгдынган материалдарны ажыглап тургаш, презентацияга коргузер.
	<i>Кластер</i>		Доклад, аннотация, тезистер, конспект, рецензия, реферат бижиир.
	<i>БолҮк-биле ажыл «Тыва дылда чугаа стильдери»</i>		Бердинген сезҮглелдерниң стиль талазы-биле эдилгезин кылыр. СезҮглелдиц стилистиктиг сайгарылгазын кылыр. СезҮглелдиц стилин, ооң ылгавырлыг демдектерин айтыр. Тыва дылдың электроннуг корпусу-биле ажылдаар; сезҮглелди эде тургузар; кол болгаш ийи чергениң медээлерин аңгылаар. СезҮглелдиц стилистиктиг сайгарылгазын кылыр. Чогаадыкчы болгаш хыналда ажылдар. Немелде онаалгалыг диктант. Эдертиг. Кайы-бир стильдиц материалдарыңа даянып, кластер тургузар. БелҮк-биле ажылдың хыналдазы «Тыва дылда чугаа стильдери» (тыва улустуң тоолдарыңа даяныр).

ТЕМАЛЫГ ПЛАННААШКЫН
10 класс (68 шак)

Блок	Тема (ооц иштинче кирип турар билиглер)	Шак саны ниити б/ш тема аайы- биле	©ереникчилерниц ажил-чорудулгазының хевирлери
Дыл дугайында ниити билиглер	Дыл дугайында ниити билиглер	Ниити шагы - 5+2	
	Дыл болгаш ниитилел	1	Тыва дыл - тыва чоннуц национал дылы, ооц ужур-дузазын, кол хҮлээлгелерин таныштырар. «Түрк дылдарның белҮҮ» деп билиг-биле таныштырар. Эртеги түрк руниктиг бижиктиц тураскаалдарының дугайында медээ-биле таныштырар. Литературлуг тыва дылдың нормалары-биле таныштырар. Девискээр талазы-биле тыва дылдың сес курлавырының ылгалдары-биле таныштырары. Чогаадыкчы болгаш хыналда ажилдар. Хыналда диктант. Угаап боданыышкын хевиринге чогаадыг «Эжишкилер найыралы эртин дагны тургузар (Россия биле Тываның чижээнге)». Чогаадыг «Тыва дыл - мээң терээн дылым!»
	Дыл болгаш культура	1	
	Түрк дылдарның аразында тыва дылдың туружу	1	
	Эртеги түрк руниктиг бижиктиц тураскаалдары	1	
	Тыва дылдың ажыглаттынып турар хевирлери	1	
	<i>Хыналда диктант.</i>	1	
	<i>Угаап боданыышкын хевиринге чогаадыг</i>	1	
Фонетика. Орфоэпия. Орфография	Фонетика. Орфоэпия. Орфография	Ниити шагы - 12+2	
	Фонетика, графикага катаптаашкын	1	Сестуц адалгазын болгаш лексиктиг утказын ылгаар. Чугаа агымынга Үннерниц ажыглаттынарын сайгарар. СезҮглелден ек-биле адаар ажык Үннерни тывар. Сингармонизм дҮРҮмнернге чагыртпайн баар таварылгаларлыг сестерни сезҮглелден тывар. Ажык эвес Үннерниц туруш талазы-биле ескерлишкиннерин тайылбырлаар. Долу болгаш долу эвес ассимиляцияны ылгаар; диссимиляцияны танып
	Орфоэпияга катаптаашкын	1	
	Орфографияга катаптаашкын	1	
	Чугаа агымынга Үннерниц	1	

	ескерлири		билир.
	Ажык уннерниц ескерлиешкиннери	1	Тыва дылда метатезаны таныштырар. Сестуч фонетиктиг сайгарылгазы.
	Ажык эвес ҮННерНУ4 ескерлиешкиннери. Ассимиляция	1	Литературлуг шын адалга нормалары, тыва дылда ударениениц хевирин таныштырар.
	Диссимиляция.	1	беренип эрткен орфограммаларны танып билир, сестерниц шын бижилгезин тайылбырлаар.
	Метатеза	1	Чогаадыкчы болгаш хыналда ажылдар. Хыналда диктант.
	Сестуч фонетиктиг сайгарылгазы	1	Угаап боданыышкын хевиринге чогаадыг «Тыва дыл ХҮНҮН мээц билип турарым».
	Шын адалганыц нормалары.	1	Телевилел «Тыва дылда ек-биле адаар ажык Үннер».
	Тыва орфографияныц принциптери	1	
	Слог. Тыва дылда ударение.	1	
	<i>Хыналда диктант.</i> <i>Угаап боданыышкын хевиринге</i> <i>чогаадыг</i>	1 1	
Лексика болгаш фразеология	Лексика болгаш фразеология	Ниити шагы - 8+6	
	Тыва дылдың сес курлавырының дугайында билиг	1	Тыва дылга лексиканыц болгаш фразеологияныц ужур-дузазын билир. Тыва дылдың сес курлавырының дугайын билир.
	Сес болгаш ооц уткалары.	1	Сес - лексикологияныц ееренир кол кезии (единицазы) деп ЧҮҮЛДҮ билир.
	Лексиканыц тывылган угу	1	СестҮЦ лексиктиг утказын тодарадыр, лексиктиг утка биле билигниц аразында ылгалын ацгылаар.
	Тыва дылдың лексиказының ажыглалы	1	СестҮЦ уткаларын ылгаар. Чацгыс болгаш хей уткалыг сестерни ылгаар.

	Тыва ономастика болгаш ооц онзагайы	1	Доора болгаш кежҮрген уткалыг сестерниц тыптыр аргаларын ылгаар. СезҮглелден синонимниг, антонимниг одуругларны болгаш
	Тыва лексикография	1	омонимнерни танып билир. Сестернин утка аайы-биле каттыжарының дугайын билир.
	Тыва дылдыц фразеологизмнери.	1	Лексиканыц тывылган угун билир: ниити тҮрк, чицгине тыва болгаш Үлегерлээн сестер.
	СесТҮ4 лексиктиг сайгарылгазы	1	Лексиканыц ажыглалының аайы-биле белҮктерин ацгылап билир. Терминнерни чугаага ажыглаар.
	Хыналда диктант.	1	Табу болгаш эвфемизмнерни ылгаар, оларны чугаага ажыглап билир.
	Словарьлыг диктант	1	Чоннуц ёзу-чацчылдарын сагыыр: <i>адыг - мажсаалай, чымчак базар, хайыракан, чоорганныг, кара ЧҮве, тайга ээзи, чер кулак</i> - эвфемизм.
	Толевилел «Сээц адыц болгаш сен»	1	Тыва ономастиканыц белҮктерин чугаага ажыглаар: антропоним, топоним, зоонимнер.
	Толевилел «Эргижирээн сестерниц борҮНрҮ ХҮнде ажыглалы»	1	Лингвистиктиг словарьлар, энциклопедиялар-била ажылдаар. Фразеологизмнерниц утказын билир, идиома болгаш фразеологтук каттыжыышкыннарны ылгаар, чугааныц байдалын барымдаалап, оларны ажыглаар.
	Толевилел «Хуу ЧҮве аттарының ниити ЧҮве аттарынче шилчий бээри»	1	СезҮглелден фразеологизмнерни таныыр, уткаларын тайылбырлаар, синонимнерин тывар.
Морфемика болгаш морфология	Словарьлыг диктант	1	Фразеологизмнерниц синонимниг одуруглар тургузарынга киржилгезин билир, оларны орус дылче очулдуар. Чогаадыкчы болгаш хыналда ажылдар. Хыналда диктант. Словарьлыг диктант. Угаап боданыышкын хевиринге чогаадыг «Хуу аттар делегейинге». Телевилел «Сээц адыц болгаш сен». Бердинген тема ёзугаар харылзаалыг чугаа тургузар. Телевилел «Эргижирээн сестерниц бегунгу хҮнде ажыглалы»; «Хуу чҮве аттарының ниити чҮве аттарынче шилчий бээри».
	Морфемика болгаш морфология	Ниити шагы - 17+4	

Сес тургузуунуң дугайында билиг	1	Сес тургузуу, чогаадылгазы болгаш морфология дугайында теорияны билир.
Сес чогаадылгазының дугайында билиг	1	Сес чогаадыр аргаларны: лексико-семантиктиг, морфологтуг, синтаксистиг, морфолог-синтаксистиг билир.
Сес чогаадыр аргалар.	1	Аббревиация, калька аргаларын билир. Конверсия, изоляция аргалары.
Лексика-семантиктиг арга	1	Сестуц морфемниг сайгарылгазын кылыр. Чугаа кезектерин аңгылаарының барымдааларын билир.
Морфологтуг арга.	1	Аттыг чугаа кезектериниң ниити демдектерин, синтаксистиг хҮлээлгелерин аңгылаар.
Синтаксистиг арга	1	Тускай чугаа кезектериниң лексика-семантиктиг белҮктерин ылгаар. Тускай чугаа кезектериниң грамматиктиг хевирлерин ылгаар.
Морфолог-синтаксистиг арга	1	Аас болгаш бижимел чугаага кылыг сезҮНҮЦ хевирлерин, ат орнун, наречиелерни шын кылдыр ажыглаар, дылдың нормаларын сагыыр.
Аббревиация болгаш калька аргазы.	1	Дузалап чугаа кезектериниң онзагайын тодарадыр. Чугаа кезектериниң морфологтуг сайгарылгазын кылыр.
Конверсия аргазы.	1	Аас болгаш бижимел чугаага морфология биле орфографияның аразында харылзаазын сагыыр.
Изоляция аргазы.	1	Чогаадыкчы болгаш хыналда ажылдар.
Сестуц морфемниг сайгарылгазы	1	Немелде онаалгалыг диктант. Словарьлыг диктант.
Морфология Морфологияга ниити катаптаашкын.	1	Чурумал хевиринге чогаадыг «Залог болгаш вид хевирлериниң ужур-дузазы».
Тускай чугаа кезектериниң грамматиктиг уткалары	1	Немелде онаалгалыг эдертиг. Шинчилел ажылы «Междометие болгаш Үн еттунер сестер».
Тускай чугаа кезектериниң грамматиктиг хевирлери	1	
Тускай чугаа кезектериниң синтаксистиг хҮлээлгелери	1	
Дузалап чугаа кезектери	1	

	Чугаа кезектериниц морфологтуг сайгарылгазы	1	
	<i>Немелде онаалгалыг диктант. Словарьлыг диктант.</i>	1	
		1	
	<i>Немелде онаалгалыг эдертиг</i>	1	
	<i>Шинчилел ажылы «Междометие болгаш Үн отт]нер сестер»</i>	1	
Чугаа. Чугааныц стили	Чугаа. Чугааныц стили	Ниити шагы - 7+5	
	Дыл болгаш чугаа	1	Дыл болгаш чугаа деп билиглерниц уткаларын тодарадыр, кызыгаарлаар. Чугаа чорудулгазыныц хевирлерин, черин (туружун) болгаш байдалын ацгылаар Аас болгаш бижимел чугаа чорудулгазыныц кол элементилерин ылгаар, оларны ацгылаар. Чугаа чорудулгазыныц хевирлери: когнитивтиг, эмоционалдыг, мотивациялыг. Чугааныц ацгы-ацгы байдалдары. Монолог болгаш диалогту ылгаар. Стильдерниц ылгавырлыг талаларын ацгылаар, ажыглаттынар черин болгаш сорулгазын тодарадыр. Стильдерни ацгылаар: албан-херек, парлалга, эртем, чугаа, чечен чогаал. Ажылдап кылган телевилелдиц тҮЦнелин бижимел-биле айтыр, чыгдынганан материалдарны ажыглап тургаш, презентацияга коргузер. Доклад, аннотация, тезистер, конспект, рецензия, реферат бижиир. Бердинген сезҮглелдерниц стиль талазы-биле эдилгезин кылыр. СезҮглелдиц стилистиктиг сайгарылгазын кылыр. СезҮглелдиц стилин, ооц ылгавырлыг демдектерин айтыр.
	Чугаа чорудулгазыныц хевирлери	1	
	Харылзажылганыц хевирлери	1	
	Чугааныц ацгы-ацгы байдалдары	1	
	Функционалдыг стильдер	1	
	СезҮглелдиц стилистиктиг сайгарылгазы	1	
	СезҮглелди чаартырыныц хевирлери	1	
	<i>Чогаадыкчы болгаш хыналда ажылдар.</i>	1	
	<i>Немелде онаалгалыг диктант.</i>	1	
	<i>Эдертиг</i>	1	
	<i>Кластер</i>	1	

	<i>БелҮк-биле ажыл «Тыва дылда чугаа стильдери»</i>	1	Тыва дылдың электроннуг корпусу-биле ажылдаар; сезҮглелди эде тургузар; кол болгаш ийи чергениң медээлерин аңгылаар. СезҮглелдиң стилистиктиг сайгарылгазын кылыр. Чогаадыкчы болгаш хыналда ажылдар. Немелде онаалгалыг диктант. Эдертиг. Кайы-бир стильдиң материалдарына даянып, кластер тургузар. БелҮк-биле ажылдың хыналдазы «Тыва дылда чугаа стильдери» (тыва улустуң тоолдарына даяныр).
--	---	---	--

ТЕМАЛЫГ ПЛАНААШКЫН
11 класс (33 шак)

Блок	Тема (ооң иштинче кирип турар билиглер)	Шак саны ниити б/ш тема аайы-биле	Тургузукчулар
Дыл дугайында ниити билиглер	Дыл дугайында ниити билиглер	Ниити шагы - 4	
	Дыл - тускай система	1	Лингвистиктиг билиглерниң системазын чугаалажыр. Дылдың тургузуун, ооң адырларының болгаш ееренир кезектериниң системазын билир. Сестуң фонемниг, морфемниг, синтаксистиг болгаш лексиктиг сайгарылгазы. Тыва дылдың хегжҮлдезинге эртемден тҮркологтарның болгаш дыл эртемденнериниң ужур-дузазы. Чогаадыкчы болгаш хыналда ажылдар. Хыналда диктант. Белеткеп каан сезҮглелге эдертиг бижири.
	Дылдың фонемниг, морфемниг деңгээлдери	1	
	Дылдың лексиктиг деңгээли	1	
	Дылдың синтаксистиг деңгээли	1	
	<i>Хыналда диктант.</i>		
	<i>Эдертиг</i>		
	<i>СезҮглел-биле ажыл: фонемниг,</i>		

	<i>морфемниг, лексиктиг, синтаксистиг сайгарылгалар</i>		СезҮглел-биле ажыл: фонемниг, морфемниг, лексиктиг, синтаксистиг сайгарылгалар.
	<i>Телевилел «Дыл - культураның сайзыраарының аргазы»</i>		Телевилел «Дыл - культураның сайзыраарының аргазы». ТҮркология болгаш дыл эртемденнериниң ажылдарына хамаарышкан шинчилел ажылы кылыр.
Синтаксис болгаш пунктуация	Синтаксис болгаш пунктуация	Ниити шагы - 9	
	Синтаксис болгаш пунктуацияның кол билиглери	1	Синтаксис болгаш пунктуацияның айтырыгларын билир.
	Сес каттыжышкыны	1	Сес каттыжышкынына хамаарышкан билиглерни ханыладыр, оларны ылгаар, сезҮглел иштинде домактардан сес каттыжышкыннарының езек болгаш чагырткан сестериниң аразында уткалыг хамаарылгаларын тайылбырлаар.
	Синтаксистиг харылзаалар	1	Сес каттыжышкынының сайгарылгазы.
	Домак дугайында билиг. Домактың чугула шынарлары	1	Домакта сес каттыжышкыннарының кезектериниң каттыжып чоруур холбааларын тывар.
	Домакта сестерниң туружу. Домактың грамматиктиг ооргазы	1	Сес каттыжышкыннары болгаш домактарның тургузуг болгаш утка талазы-биле онзагай талаларын сайгарар.
	Домактарны белҮктээри. БедҮҮн болгаш нарын домактар	1	Сес каттыжышкынының сайгарылгазын кылыр.
	Домактың тускайлаан кежигуннери	1	Домак дугайында билигни катаптаар, оларның кол шынарларын, домакка каттыжар чурумун айтыр.
	Нарын домактың хевирлери, оларга бижик демдектери. Нарын синтаксистиг конструкция	1	БедҮҮн, нарынчылтыг болгаш нарын домактарны аңгылаар.
	Дорт болгаш доора чугаа	1	Домактың грамматиктиг ооргазын тывар; домактың чугула болгаш ийиги черге кежигуннерин тывар.
	<i>Чогаадыкчы болгаш хыналда ажылдар.</i>		Чацгыс аймак кежигуннерни тодарадыр, бижик демдектерин салыр.
	<i>Немелде онаалгаларлыг диктант</i>		Чацгыс аймак болгаш чацгыс аймак эвес тодарадылгаларны ылгаар.
	<i>Угаап боданышкын хевиринге чогаадыг.</i>		Тускайлаан болгаш тодарадыкчы сестерни тывар.
	<i>Кыска чогаадыг</i>		Тускайлаан кежи^ннерлиг домактарны бедҮҮн,

	<i>Шинчилелажылы «Тыва болгаш орус дылдарда чацгыс составтыг домактар»</i>		нарынчыттынмаан домактар кылдыр эде тургузар. Киирилде сестерлиг, киирилде домактарлыг, адалгаларлыг домактарга бижик демдектерин салыр.
	<i>Толевилел камгалалы «БодҮүн домак дугайында»</i>		Нарын домактыц кезектериниц кызыгаарын тывар; нарын домакты чагырышкан болгаш чагырышпаан деп ылгаар.
	<i>СозҮглел-биле ажыл</i>		Чагырышпаан нарын домактарга чогуур бижик демдектерин салыр. Чагырышпаан нарын домактыц синтаксистиг сайгарылгазын кылыр. Чагырышкан нарын домакта тайылбыр домактарныц хевирлерин айтыр, оларныц аразында холбажыр аргаларын тодарадыр. Чагырышкан нарын домактарга чогуур бижик демдектерин салыр. БедҮүн домактарга болгаш нарын домактарга домак кежигуннериниц туружун сагыыр. Чагырышкан нарын домактыц синтаксистиг сайгарылгазын кылыр. Нарын синтаксистиг конструкцияларныц иштинде домактарныц кызыгаарын, оларныц аразында холбажыр аргаларын тодарадыр. Дорт болгаш доора чугааны ацгылаар, оларга чогуур бижик демдектерин салыр. Чогаадыкчы болгаш хыналда ажылдар. Немелде онаалгаларлыг диктант. Угаап боданыышкын хевиринге чогаадыг «Мээц авам онзагай». Кыска чогаадыг «Келир Үеде мээц мергежилим». Шинчилел ажылы «Тыва болгаш орус дылдарда чацгыс составтыг домактар». Телевилел камгалалы «БедҮүн домак дугайында». СезҮглел-биле ажыл. Бердинген сезҮглелге чогуур бижик демдектерин салыр.

			Белеткеп каан сөзҮгүлелге бирик демдектерин салыр, частырыгларын эдер.
Чугаа стили	Чугаа стили	Ниити шагы - 10	
	Публицистика стили, ооң хевирлери	1	Публицистика (парлалга) стилиниң шынар демдектерин айтыр.
	Публицистика стилиниң сайгарылгалыг жанрлары	1	Парлалга стилиниң лексика болгаш синтаксис талазы-биле оназагай талаларын айтыр, эртем терминнерин ажыглаар.
	Публицистика стилиниң медээ дамчыдар жанрлары	1	Парлалга стилиниң жанрларынга сөзҮгүлелдер тургузар: медээ дамчыдары (демдеглел, интервью, репортаж, отчет),
	Аас-биле дыңнадыг, ооң хевирлери	1	сайгарылгалыг (статья, рецензия),
	Албан-херек стили, ооң хевирлери болгаш ылгавыр демдектери.	1	Чечен чогаал стилинге ажыглаар дылдыг аргаларын, сестер, домактарның стиль талазы-биле ажыглалын тодарадыр.
	Албан-херек бириктери	1	Албан-херек стилиниң жанрларын бирик билер.
	Резюме.	1	Чечен чогаал стилинге хамаарышкан сөзҮгүлелдиң сайгарылгазын кылыр.
	Чечен чогаал стили	1	Чогаадыкчы болгаш хыналда ажылдар. Шилилге диктант.
	Уран-чечен аргалар	1	Чогаадыг. Стильдерниң кайы-бир хевирин ажыглавышаан, «Бойдус чаңы болчумча чок», «Тооруктуг долгай таңдым долганзымза, тодар-ла мен...», «Суурумнуң ыдыктыг чери» (еереникчиниң шилилгези-биле) деп темаларның кайы бирээзинге бирик.
	Стилистиктиг фигуралар	1	Телевилел камгалалы «СөзҮгүлелдиң уран-чечени» (еереникчиниң шилилгези-биле)
	<i>Чогаадыкчы болгаш хыналда ажылдар. Шилилге диктант</i>		
	<i>Чогаадыг</i>		
	<i>Телевилел камгалалы</i>		

Чугаа культуразы	Чугаа культуразы	Ниити шагы - 10	
	Чугаа культуразы - лингвистиканың бир адыры	1	Чугаалажылга Үезинде чугаа культуразының чамдык айтырыгларын ылгаар болгаш шын ажыглаар:
	Чугаа культуразының кол талалары	1	нормажыттыңан, коммуникативтиг, чугаа этиказын сагыры. Номчулга Үезинде сестерни шын адаар, Үн
	Бодунуң болгаш еске кижиниң чугаазын енелээри	1	доктаашкыннарын сагыыр, логиктиг ударениелерни салыр. Аас болгаш бижимел чугаа культуразын сагыыр.
	Хей улус мурнунга 4Үе чугаалаарының культуразы	1	Бодунуң болгаш еске кижиниң чугаазының тургузуун хайгаараар, сайгарар, Үнелээр.
	Чугаа этикединиң онзагайы	1	Хей улус мурнунга чҮе чугаалап тура, литературлуг дылдың нормаларын сагыыр.
	Албан ёзузу-биле харылзажырының культуразы	1	Мергежилгелер кылып тура, тыва дылдың орфоэпия, лексика, грамматика, стиль талазы-биле нормаларын сагыыр.
	Аас болгаш бижимел чугаа культуразы	1	Чогаадыкчы болгаш хыналда ажылдар.
	Дылдың нормалары болгаш ооң хҮлээлгелери	1	Чогаадыг-эссе: «Кандыг чугааны эки дээрил?»
	Тыва литературлуг дылдың нормалары	1	Угаап боданыышкын хевиринге чогаадыг: «Литературлуг норма дээрге ...».
	Стилистиктиг нормалар	1	Шинчилел ажылы. «Чугаа этикедин сагыры - кижиниң ниити культуразының демдээ».
	Чогаадыг-эссе: «Кандыг чугааны эки дээрил?»		Немелде онаалгаларлыг тҮЦнел хыналда диктант.
	Угаап боданыышкын хевиринге чогаадыг: «Литературлуг норма дээрге ...»		
	Шинчилелажылы. «Чугаа этикедин сагыры - кижиниң ниити культуразының демдээ»		
	Немелде онаалгаларлыг туңгел хыналда диктант		

ТЕМАЛЫГ ПЛАННААШКЫН
11 класс (68 шак)

Блок	Тема (ооц иштинче кирип турар билиглер)	Шак саны ниити б/ш тема аайы-биле	Тургузукчулар
Дыл дугайында ниити билиглер	Дыл дугайында ниити билиглер	Ниити шагы - 5+7	
	Дыл - тускай система	1	Лингвистиктиг билиглерниң системазын чугаалажыр. Дылдың тургузуун, ооц адырларының болгаш ееренир кезиктериниң системазын билир.
	Дылдың фонемниг децнели	1	
	Дылдың морфемниг децнели	1	Сестуц фонемниг, морфемниг, синтаксистиг болгаш лексиктиг сайгарылгазы. Тыва дылдың хегжҮлдезинге эртемден тҮркологтарның болгаш дыл эртемденнериниң ужур-дузазы.
	Дылдың лексиктиг децнели	1	
	Дылдың синтаксистиг децнели	1	Чогаадыкчы болгаш хыналда ажилдар. Хыналда диктант.
	<i>Хыналда диктант.</i>	1	
	<i>Эдертиг</i>	1	Белеткеп каан сезҮглелге эдертиг бижири. СезҮглел-биле ажыл: фонемниг, морфемниг, лексиктиг, синтаксистиг сайгарылгалар.
	<i>СозҮглел-биле ажыл: фонемниг сайгарылга</i>	1	
	<i>СозҮглел-биле ажыл: морфемниг сайгарылга</i>	1	Телевилел «Дыл - культураның сайзыраарының аргазы». ТҮркология болгаш дыл эртемденнериниң ажилдарыңа хамаарышкан шинчилел ажылы кылыр.
	<i>СозҮглел-биле ажыл: лексиктиг сайгарылга</i>	1	
	<i>СозҮглел-биле ажыл: синтаксистиг сайгарылга</i>	1	
	<i>Толевилел «Дыл - культураның сайзыраарының аргазы»</i>	1	

Синтаксис болгаш пунктуация	Синтаксис болгаш пунктуация	Нийти шагы - 16+6	
	Синтаксистич кол билиглери	1	Синтаксис болгаш пунктуацияның айтырыгларын билир.
	Пунктуацияның кол билиглери	1	Сес каттыжыышкынынга хамаарышкан билиглерни ханыладыр, оларны ылгаар, сезҮглел иштинде домактардан сес каттыжыышкыннарының езек болгаш чагырткан
	Сес каттыжыышкыны	1	сестериниң аразында уткалыг хамаарылгаларын тайылбырлаар.
	Синтаксистиг харылзаалар	1	Сес каттыжыышкынының сайгарылгазы.
	Домак дугайында билиг.	1	Домакта сес каттыжыышкыннарының кезектериниң каттыжып чоруур холбааларын тывар.
	Домактың чугула шынарлары	1	Сес каттыжыышкыннары болгаш домактарның тургузут болгаш утка талазы-биле онзагай талаларын сайгарар.
	Домакта сестерниң туружу	1	Сес каттыжыышкынының сайгарылгазын кылыр.
	Домактың грамматиктиг ооргазы	1	Домак дугайында билигни катаптаар, оларның кол шынарларын, домакка каттыжар чурумун айтыр.
	Домактарны белҮктээри	1	БедҮҮн, нарынчылтынган болгаш нарын домактарны аңгылаар.
	БедҮҮн домактар	1	Домактың грамматиктиг ооргазын тывар; домактың чугула болгаш ийиги черге кижигуннерин тывар.
	Нарын домактар	1	Чаңгыс аймак кижигуннерни тодарадыр, бижик демдектерин салыр.
	Домактың тускайлаан кижш уннери	1	Чаңгыс аймак болгаш чаңгыс аймак эвес тодарадылгаларны ылгаар.
	Нарын домактың хевирлери	1	Тускайлаан болгаш тодарадыкчы сестерни тывар.
	Нарын домакка бижик демдектери	1	Тускайлаан кижигуннерлиг домактарны бедҮҮн, нарынчылтынмаан домактар кылдыр эде тургузар.
	Нарын синтаксистиг конструкция	1	Кирилде сестерлиг, кирилде домактарлыг, адалгаларлыг домактарга бижик демдектерин салыр.
	Дорт болгаш доора чугаа	1	Нарын домактың кезектериниң кызыгаарын тывар; нарын домакты чагырышкан болгаш чагырышпаан деп ылгаар.
	<i>Чогаадыкчы болгаш хыналда ажылдар.</i>	1	Чагырышпаан нарын домактарга чогуур бижик демдектерин салыр.

	<i>Немелде онаалгаларлыг диктант</i>	1	Чагырышпаан нарын домактыц синтаксистиг сайгарылгазын кылыр. Чагырышкан нарын домакта тайылбыр домактарныц хевирлерин айтыр, оларныц аразында холбажыр аргаларын тодарадыр. Чагырышкан нарын домактарга чогуур бижик демдектерин салыр. БедҮҮн домактарга болгаш нарын домактарга домак кежигуннериниц туружун сагыыр. Чагырышкан нарын домактыц синтаксистиг сайгарылгазын кылыр. Нарын синтаксистиг конструкцияларныц иштинде домактарныц кызыгаарын, оларныц аразында холбажыр аргаларын тодарадыр. Дорт болгаш доора чугааны ацгылаар, оларга чогуур бижик демдектерин салыр. Чогаадыкчы болгаш хыналда ажилдар. Немелде онаалгаларлыг диктант. Угаап боданыышкын хевиринге чогаадыг «Мээц авам онзагай». Кыска чогаадыг «Келир Үеде мээц мергежилим». Шинчилел ажылы «Тыва болгаш орус дылдарда чацгыс составтыг домактар». Телевилел камгалалы «БедҮҮн домак дугайында». СезҮглел-биле ажыл. Бердинген сезҮглелге чогуур бижик демдектерин салыр. Белеткеп каан сезҮглелге бижик демдектерин салыр, частырыгларын эдер.
	<i>Угаап боданыышкын хевиринге чогаадыг. Кыска чогаадыг</i>	1	
	<i>Шинчилелажылы «Тыва болгаш орус дылдарда чацгыс составтыг домактар»</i>	1	
	<i>Телевилел камгалалы «БедҮҮн домак дугайында»</i>	1	
	<i>СезҮглел-биле ажыл</i>	1	
Чугаа стили	Чугаа стили	Ниити шагы - 16+3	
	Публицистика стили	1	Публицистика (парлалга) стилиниц шынар демдектерин

Публицистика стилиниц хевирлери	1	айтыр.
Статья	1	Парлалга стилиниц лексика болгаш синтаксис талазы-биле оназагай талаларын айтыр, эртем терминнерин ажыглаар.
Үнелел	1	Парлалга стилиниц жанрларынга сезҮглелдер тургузар: медээ дамчыдары (демдеглел, интервью, репортаж, отчет),
Рецензия	1	сайгарылгалыг (статья, рецензия),
Интервью	1	Чечен чогаал стилинге ажыглаар дылдың аргаларын, сестер, домактарның стиль талазы-биле ажыглалын тодарадыр Албан-херек стилиниц жанрларын бижип билир.
Репортаж	1	Чечен чогаал стилинге хамаарышкан сезҮглелдиң сайгарылгазын кылыр.
Аас-биле дыцнадыг, ооң хевирлери	1	Чогаадыкчы болгаш хыналда ажылдар.
Албан-херек стили, ооң онзагай демдектери	1	Шилилге диктант.
Албан-херек стилиниц хевирлери	1	Чогаадыг. Стильдерниц кайы-бир хевирин ажыглавышаан, «Бойдус чацы болчумча чок», «Тооруктуг долгай таңдым долганzymза, тодар-ла мен...», «Суурумнуң ыдыктыг чери» деп темаларның кайы-бирээзинге (еереникчиниң шилилгези-биле) бижиир.
Албан-херек бижиктери	1	Телевилел камгалалы «СезҮглелдиң уран-чечени» (еереникчиниң шилилгези-биле)
Резюме.	1	
Портфолио долдуары	1	
Чечен чогаал стили	1	
Уран-чечен аргалар	1	
Стилистиктиг фигуралар	1	
Чогаадыкчы болгаш хыналда ажылдар. Шилилге диктант	1	

	<i>Чогаадыг</i>	1	
	<i>Толевилел камгалалы</i>	1	
Чугаа культуразы	Чугаа культуразы	Нииiti шагы - 11+4	
	Чугаа культуразы - лингвистиканыц бир адыры	1	Чугаалажылга Үезинде чугаа культуразыныц чамдык айтырыгларын ылгаар болгаш шын ажыглаар: нормажыттынган, коммуникативтиг, чугаа этиказын сагыры. Номчулга Үезинде сестерни шын адаар, Үн доктаашкыннарын сагыыр, логиктиг ударениелерни салыр. Аас болгаш бижимел чугаа культуразын сагыыр. Бодунуц болгаш еске кижиниц чугаазыныц тургузуун хайгаараар, сайгарар, Үнелээр. Хей улус мурнунга чҮве чугаалап тура, литературлуг дылдың нормаларын сагыыр. Мергежилгелер кылып тура, тыва дылдың орфоэпия, лексика, грамматика, стиль талазы-биле нормаларын сагыыр. Чогаадыкчы болгаш хыналда ажилдар. Чогаадыг-эссе: «Кандыг чугааны эки дээрил?» Угаап боданыышкын хевиринге чогаадыг: «Литературлуг норма дээрге ...». Шинчилел ажылы. «Чугаа этикедин сагыры - кижиниц нииiti культуразыныц демдээ». Немелде онаалгаларлыг тҮЦнел хыналда диктант.
	Чугаа культуразыныц кол талалары	1	
	Бодунуц болгаш еске кижиниц чугаазын Үнелээри	1	
	Хей улус мурнунга 4Үе чугаалаарыныц культуразы	1	
	Чугаа этикединиц онзагайы	1	
	Албан ёзузу-биле харылзажырыныц культуразы	1	
	Аас чугаа культуразы	1	
	Бижимел чугаа культуразы	1	
	Дылдың нормалары болгаш ооц хҮлээлгелери	1	
	Тыва литературлуг дылдың нормалары	1	
	Стилистиктиг нормалар	1	
	<i>Чогаадыг-эссе: «Кандыг чугааны эки дээрил?»</i>	1	
	<i>Угаап боданыышкын хевиринге чогаадыг: «Литературлуг норма</i>	1	

	<i>дээрх ...»</i>	1	
	<i>Шинчилелажылы. «Чугаа этикедин сагыры - кижиниц ниити культуразыныц демдээ»</i>		
	<i>Немелде онаалгаларлыг туцнел хыналда диктант</i>	1	